

JOEEP

e-ISSN: 2651-5318
Journal Homepage: <http://dergipark.org.tr/joeep>

Araştırma Makalesi • Research Article

Yükseköğretimde Yaratıcı Düşünme: Akış Deneyimi ve Nomofobinin Etkisi *

Creative Thinking in Higher Education: Flow Experience and the Impact of Nomophobia

Havva Değirmenci Tarakçı^{a,**} Cihat Kartal^b^a Öğr. Gör. Dr., Hitit Üniversitesi, Osmancık Ömer Derindere Meslek Yüksekokulu, Osmancık- Çorum/Türkiye

ORCID: 0000-0003-4149-0651

^b Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, İşletme ABD, Yahşihan- Kırıkkale/Türkiye

ORCID: 000-0003-2390-8268

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 8 Şubat 2024

Düzeltilme tarihi: 31 Mart 2024

Kabul tarihi: 25 Mayıs 2024

Anahtar Kelimeler:

Akış deneyimi

Yaratıcılık

Nomofobi

ARTICLE INFO

Article history:

Received: Feb 8, 2024

Received in revised form: March 31., 2024

Accepted: May 25, 2024

Keywords:

Flow experience

Creativity

Nomophobia

ÖZ

Bu araştırma, nomofobi, akış deneyimi ve yaratıcı düşünme kavramlarının akademisyenler üzerinde etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda, çalışma öncelikle geniş ve daha önce keşfedilmemiş bir perspektiften değişkenlere odaklanarak, bu kavramların akademik alandaki etkilerini kavramsal bir düzeyde detaylı bir şekilde açıklamaktadır.

Araştırmanın amacı, akademisyenlerin yaratıcı düşünme becerilerindeki akış deneyimi ve nomofobi etkilerini ölçmektir. Çalışmanın örneklemini, İstanbul devlet üniversitelerinde görev yapan 492 akademisyen oluşturmaktadır. Anket tekniği ile toplanan veriler, SPSS ve AMOS programları kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, akış deneyimi ile yaratıcı düşünme arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Diğer önemli bulgu ise, nomofobi ile yaratıcı düşünme arasında negatif yönlü bir ilişki olduğudur. Değişkenler arasındaki bu ilişkilerin akademisyenler üzerindeki etkisinin daha önce araştırılmamış olması, elde edilen sonuçların gelecekteki çalışmalara rehberlik edebileceği ve literatüre orijinal bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

ABSTRACT

This research aims to examine the effects of nomophobia, flow experience and creative thinking concepts on academics. In this context, the study first focuses on variables from a broad and previously unexplored perspective and explains in detail the effects of these concepts in the academic field at a conceptual level.

The aim of the research is to measure the effects of flow experience and nomophobia on academics' creative thinking skills. The sample of the study consists of 492 academics working at Istanbul state universities. The data collected with the survey technique was analyzed using SPSS and AMOS programs. According to the analysis results, there is a positive relationship between flow experience and creative thinking. Another important finding is that there is a negative relationship between nomophobia and creative thinking. It is thought that the effects of these relationships between variables on academics have not been investigated before, and the results obtained can guide future studies and make an original contribution to the literature.

1. Giriş

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmelerin meydana geldiği günümüzde, dünya çapında baş döndürücü bir hızla değişim yaşanmakta ve insanlar bu değişime ayak uydurabilmek adına daha önce hiç olmadığı kadar yoğun bir şekilde çalışmaktadır. İnsanların alışkanlıkları, yaşam

tarzları, beklentileri ve mutluluk faktörleri avcı- toplayıcı topluluklardan günümüze kadar sürekli olarak evrim geçirmiştir. Bu evrimin temelinde ise insanın mutluluğu arama çabası ve bu arayıştan asla vazgeçmemesi bulunmaktadır. Mutluluk, öznel bir kavram olup bireyden bireye farklılık göstermektedir. Sosyo- ekonomik durum,

* Bu çalışma, Havva Değirmenci Tarakçı'nın Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Bölümü Doktora programına tamamlamış olduğu doktora tezinden üretilmiştir. Bu çalışmanın anket uygulaması için Kırklareli Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu tarafından, 18.02.2021 tarih ve 09 nolu karar ile etik kurul izni verilmiştir.

** Sorumlu yazar/Corresponding author.

e-posta: havvatarakci@hitit.edu.tr

Atf/Cite as: Değirmenci Tarakçı, H., & Kartal, C. (2024). Yükseköğretimde Yaratıcı Düşünme: Akış Deneyimi ve Nomofobinin Etkisi. *Journal of Emerging Economies and Policy*, 9(1), 364-379.

This article is published under the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0) licence. Anyone may reproduce, distribute, translate and create derivative works of this article (for both commercial and non-commercial purposes), subject to full attribution to the original publication and authors.

sağlık düzeyi, demografik özellikler gibi faktörler, mutluluğa yüklenen anlamları etkileyebilmektedir. Örneğin bir CEO için mutluluk, finansal hedeflere ulaşmak olabilirken, bir çiftçi için yağmurun zamanında ve yeteri kadar yağması mutluluk kaynağı olabilir. Çalışan bireyler açısından mutluluk, işi sevme, işte geçirilen zaman, alınan ücret, etkili bir sosyal ortam anlamlarına gelebilmektedir.

Yaratıcılık son yıllarda hayatın hemen her alanında değer kazanmıştır. Örgütsel alanda artık yöneticiler, olaylara farklı açılardan bakabilme becerisi olan öngörülü çalışanları tercih etmektedirler. Günümüz iş hayatı yoğun stresin yaşandığı ve zamanın çok değerli olduğu temel bileşenler üzerine kuruludur. Başarının temel şartı, yeniliği daha erken keşfedebilmekte ve hızlı uyum sağlayabilmekte gizlidir. Bu sebeple eğitim hayatında okul öncesi dönemden başlanarak üniversiteye kadar uzanan sıklıkla sık sık öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmeye yönelik etkinlikler yapılmakta ve bu doğrultuda müfredat güncellemeleri gerçekleştirilmektedir.

Bireylerin yaratıcılıklarının önündeki engellerin kaldırılması yaratıcılığa teşvik ve bu yeteneklerin geliştirilmesi için temel teşkil etmektedir. Teknolojik gelişmelerle birlikte günlük hayata hızla giren ve sanki hep varmış gibi kısa sürede alışılan hatta bağımlılık boyutunda bireyleri kendine bağlayan bir takım cihazlar söz konusudur. İnternet teknolojisi ile bireyleri sanal hayata bağlayan akıllı telefonlar bu listede önemli bir yer teşkil etmektedir. Bireylerin bu cihazlardan uzak kaldığında stres yaşamaları ve sosyal medyada olan biteni takip edememelerinin getirdiği huzursuzluk nomofobi kavramı olarak karşımıza çıkmaktadır. Kavramın tam anlamıyla tanımlanması ve etkilerinin belirlenmesi bireyler üzerindeki olumsuz etkilerinin en aza indirilmesi açısından önemlidir. Çalışma, akademisyenlerin yaşadığı nomofobi ve akış deneyiminin yaratıcı düşünme becerileri üzerindeki etkilerini ele alması bakımından literatüre yeni bir bakış açısı getirmektedir. Elde edilen sonuçların gelecek araştırmalara ve literatüre önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

2. Kavramsal Çerçeve

2.1. İş Akış Deneyimi

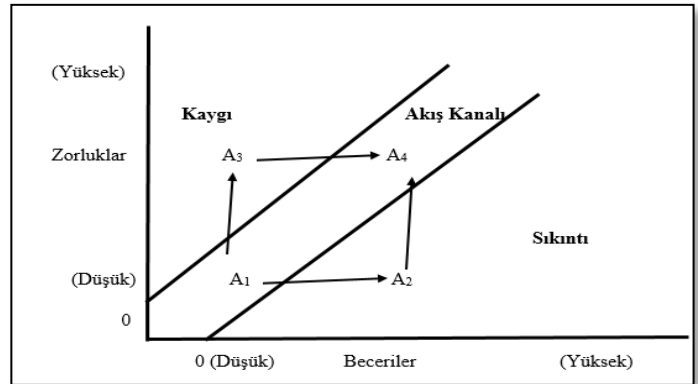
Bireyin yaptığı iş ile kendisini bütünleştirip ayrı düşünmemesi durumu olarak tanımlanan akış kavramının öncüsü Csikszentmihalyi'dir (1975). Akış durumu bireyde zaman kavramının yitirilmesine (Celsi vd., 1993), büyük bir tatmin hissinin yaşanmasına (Clarke ve Haworth, 1994) olanak sağlarken aynı zamanda bireyi güçlendiren bir deneyim de sunmaktadır (Hoffman ve Novak, 1996). Bireyin optimum özen ve dikkatle yaptığı işe odaklandığı, bu sayede güzel duygular edindiği ve bilişsel gelişme yaşadığı dalma durumuna akış deneyimi denmektedir (Xu vd., 2018).

Derin bir odaklanma ve yanında alınan büyük bir keyifle iş yapma hali olan akış deneyiminin özellikleri Csikszentmihalyi (1990) ve Jackson ve Marsh (1996) tarafından şu şekilde belirtilmiştir:

- Algılanan beceri ile algılanan zorluk arasındaki denge,
- Eylem esnasında meydana gelen farkındalık,
- Hedeflerin netliği,
- Açık ve net hedefler,
- Konsantrasyon,
- Kendi ve çevre üzerinde bir kontrol duygusu,
- Bilinç kaybı,
- Zaman olgusunun yitirilmesi,
- Deneyimin verdiği keyif.

Yukarıda belirtilen özelliklere bakıldığında, akış halinde olan bireylerin yaptıkları işlerden büyük zevk aldıkları çıkarımı yapılabilmektedir. Günümüzde çalışanların en temel sorunlarından biri olan işi sevmeme, iş tatmini ve işe bağlılık gibi örgütsel meselelerin çözümünde, akış deneyimi büyük bir yer tutmaktadır. Ancak bireyin akışa girebilmesi için birtakım ön koşulların varlığı gerekmektedir. Bunların başında bireyin yeteneği ile yapacağı işin zorluk seviyesi arasındaki denge gelmektedir. Öyle ki bireyin yeteneği yaptığı işin çok altında ise bir süre sonra sıkılacak, kendini yetersiz hissedecek ve tatmin duygusu azalacaktır. Aynı şekilde bireysel yetenek işin gereklerinin çok üstünde ise yine zamanla tatmin duygusunda azalmalar meydana gelecektir. Csikszentmihalyi (2008)'nin 3 kanallı akış modeli bu durumu daha net anlatmaktadır.

Şekil 1: Üç Kanallı Akış Modeli

Kaynak: Csikszentmihalyi (2008)

Üç kanallı akış modeline göre, akış durumunun ortaya çıkma varsayımında, faaliyetten algılanan zorlukların faaliyetin yürütülmesinde algılanan becerilere eşdeğer bir oran aranır. Bu durumun ortaya çıkması için zorluklar ve becerilerin aynı anda düşük, orta ya da yüksek olması gerekmektedir. Ayrıca bu zorluklar ve beceriler arasındaki denge sağlandığında birey akış durumunda olmalıdır (Moneta, 2012, s. 26). Ancak bu denge sağlandığında akış yaşandığı iddia edilmektedir (Yeşiltaş vd.,2023). Bu sebeple akışın alt boyutları olan işe dalma (İD), içsel motivasyon (İM) ve işten haz alma (İH) akış deneyiminin temel belirleyicileri arasında yer almaktadır (Csikszentmihalyi,

2003). Kedilerini işe veren bireylerde yaşanan işe dalma olayı konsantrasyonlarının da büyük bir uyarım halinde olduğunu göstermektedir (Marsh ve Jackson, 1999: 344).

2.2. Nomofobi (No Mobile Phone)

Nomofobi kavramı, telefonsuz kalma, telefon olmadan yapamama ve telefon iletişiminin dışında kalma korkusu olarak tanımlanan, “No Mobile Phone” İngilizce kelimelerinin kısaltması olarak literatüre giren bir kavramdır (Yıldırım, 2014; Pavithra vd., 2015; Yıldırım ve Correia, 2015; Yıldırım vd., 2016; Gutiérrez-Puertas vd., 2019: 79). Teknolojik gelişmeler ve dijital yenilikler birçok koldan hayatı sarmış durumdayken bunların en önde gelenlerinden akıllı telefonlar, modern hayatın vazgeçilmez bir parçası olarak bireylerin hayatlarında önemli bir yer teşkil etmektedir (Aydın ve Kuş, 2023). Bir bilgisayar kadar işlem yapabilen telefonlar için dünyayı cepten yönetme aracı tanımı çok da abartı sayılmayacak bir tanımdır. Çok fonksiyonlu çalışabilen bu cihazlarla iletişimde de büyük kolaylıklar yaşanmaktadır (Anshari vd., 2016).

Son dönemde özellikle gençler yoğunlukla olsa da hemen her yaştan bireyin gün içerisinde sıkça kullandığı akıllı telefonlar bir süre sonra bireylerde bağımlılık derecesinde sorunlara yol açmaktadır. Hız ve teknoloji çağı dediğimiz günümüz yeni dünyasında, bireyler bilgiye en hızlı yoldan ulaşmayı, gelişmeleri an be an takip etmeyi ve tüm hayatlarını tek bir cihazdan kontrol etmeyi artık hayatlarının ayrılmaz bir parçası haline getirmişlerdir. Bu kapsamda MOBİSAD (Mobil İletişim Araçları ve Bilgi Teknolojileri İş İnsanları Derneği) tarafından yapılan araştırma sonuçları Mobil İletişim Sektörü (2023) raporu olarak sunulmuştur. 18-47 yaş arası 5 bin kişi üzerinde yapılan çalışma raporuna göre; dünya genelinde 6.925 milyar kişi akıllı telefon kullanmakta ve küresel nüfusun akıllı telefon kullanım oranı %86'dır. Kullanıcılar telefon ekranlarını kaydırarak yılda ortalama 4.8 km'lik içerik tüketmektedir. Kullanıcıların %69'u telefonlarını tuvalette de kullandıklarını belirtmişlerdir. Her 10 kişiden 1'i günde 5 satten fazla telefona bakmakta ayrıca kullanıcıların 4'te 1'i ise günde en az 3 saatini ekrana bakarak geçirmektedir. Kullanıcıların %75'i uyandıktan sonra ilk 3 dakika telefonlarını kontrol etmekte, %89'u ise gün boyu 144 kez telefonlarını kontrol etmektedir. Kullanıcıların %60'ı odadan odaya mesaj attığını belirtmektedir. Ortalama bir kişi her gün 13,2 metrelik ekran kaydırma işlemi gerçekleştirmektedir. Kullanıcıların %47'si şarjları %20'nin altına düştüğünde panik veya kaygı hissettiğini belirtmiştir. Belirtilen bu sonuçlar akıllı telefonlar ile sosyal medyanın gücünün ve etkisinin daha net anlaşılabilmesi açısından önemlidir. Sosyal medya yalnız iletişimi değil toplumsal kültür ve yapıyı hatta iş hayatını ve politikayı da değiştirmeye ve dönüştürmeye devam edecektir. Bu denli önemli etkileri bulunan akıllı telefon kullanımı bireylerde bir süre sonra bağımlılığa dönüşmektedir. Modern hayatın iletişim kuramama korkusu olan nomofobi (King vd., 2014; Yıldırım ve Correia, 2015; Adnan ve Gezgin, 2016; Gürbüz ve Özkan, 2020; Rodríguez-García vd., 2020) ya da başka bir

tanıma göre çağdaş dünyanın bozukluğu (Arpacı, 2020, s. 1) durumu ile giderek daha da mücadele ediliyor olacaktır.

Nomofobi kavramı dört alt boyutta ele alınmıştır (Yıldırım ve Correia, 2013). Bunlar; iletişim kuramama (İK) , bağlantıyı kaybetme (BK) , bilgiye erişememe (BE) ve rahatlardan vazgeçme (RV) boyutlarıdır. Diğerleriyle bağlantıyı kaybetme (Yıldırım ve Correia, 2015, s. 133) olarak ifade edilen iletişim kuramama boyutu nomofobinin temelini oluşturmaktadır. Dünya genelinde büyük oranda kabul gören “ne kadar online olursak o kadar varız” görüşü bağlantının gücünü ve önemini ifade etmektedir. Artık hayatının her anını paylaşmak için yaşayan nesiller için bağlantıyı kaybetme korkusu ve bağlantı kesildiğinde yaşanan huzursuzluk nomofobik davranışları da beraberinde getirmektedir. Çünkü bağlantıyı kaybetmek beraberinde ulaşılama korkusunu da getirmektedir (Bilkay, 2020, s.89). Nomofobinin üçüncü boyutu olan bilgiye erişememe durumu ya da istenen sürede erişememe durumunda huzursuzluk ve gerginlik yaşamaktadırlar (Yıldırım ve Correia, 2015, s. 134). Dördüncü boyutta ise rahatlardan vazgeçme gelmektedir. Yapılan analiz sonucunda (Yıldırım ve Correia, 2015) akıllı telefonlar kişilere kolaylıklar sağlamaktadır. Bu sebepler akıllı telefon kullanıcıları biran olsun bu konfordan vazgeçmek istemedikleri için özellikle cihazın kapanma tehlikesine karşı şarj konusunda temkinli davranmaktadırlar.

2.3. Yaratıcı Düşünme

Kökeninin Fransızcadan geldiği söylenen yaratıcılık kelimesi “yaratmak” fiilinden türetilmiştir (etimolojiturkce, 2021). Türk Dil Kurumu yaratıcılığı üç farklı kavram ile tanımlamıştır. TDK'ya göre yaratıcılık; yaratıcı olma durumu, yaratma yeteneği ve ruhtur (TDK, 2021). İnsanoğlunu diğer canlılardan ayıran en temel özellik hiç kuşkusuz düşünme eylemidir. Bu özelliği sayesinde insanlık çağlar boyu evrende hayatta kalabilmiş, değişen ve zorlu koşullara uyum sağlayabilmiş ve sürekli gelişerek medeniyetler inşa etmiştir. Bilginin yanı sıra, onu kullanabilme yetisi, olaylara farklı açılardan bakabilme özelliği, alternatif yollar bulabilme kabiliyeti olan yaratıcılık da (Özerbaş, 2011: 678) insanoğluna bu yolculukta eşlik eden temel bileşendir.

Yaratıcılıkla ilgili ilk fikirler Plato (M.Ö. 427- 347)'dan Aristo'ya (M.Ö.384-322) kadar uzanmaktadır. Plato yaratıcılığı sezgilere dayandırarak açıklanabilir bir kavram olmadığından bahsederken Aristo; yaratıcı süreçlerin doğa yasaları ile uyumlu olduğunu savunmuştur. Bunların yanı sıra dünyanın Doğusu ile Batısı da yaratıcılığa farklı anlamlar yüklemişlerdir. Doğu toplumları insanın yeni bir ürün yaratamayacağını, ancak var olanı taklit edebileceğini ileri sürerken, Batı toplumları insanın da Tanrı gibi yaratıcı yeteneği olduğunu ve istediği takdirde bu yeteneğini kullanabileceğini ileri sürmüşlerdir (Özşakin ve Bacanak, 2016: 214).

Guilford (1962) yaratıcılığı tanımlarken problem çözme ile

arasında güçlü bir ilişki olduğunu öne sürerek sorunlara yeni cevaplar üretme olarak bahsetmiştir. Taylor (1959) yaratıcılığın beş tipolojisinden bahsetmektedir. Bunlar, etkileyici, üretken, yaratıcı, yenilikçi ve acildir. Baker vd. (2001) yaratıcılığın farklı türlerinden bahsetmişlerdir. Örneğin; yaratıcılık daha çok çocuklarda görülen, en çok çizim ve oyunlarda kendini gösteren bir özelliktir. Sanatçılarda ve bilim insanlarında görülen üretken yaratıcılıktır. Teknolojik yenilikler ise yenilikçi yaratıcılığı oluşturmaktadır. Rice (2006) ise yaratıcılığı iki boyutta değerlendirmiştir. Birincisi bireysel yaratıcılığı ve yaratıcılığı engelleyen veya artıran bireysel özellikleri içerir. İkincisi ise, örgütsel faktörleri içeren organizasyonel yaratıcılıktır. Örgütsel yaratıcılığın yönetilmeye olanak sağlayan ve geliştirilebilen bir yapısı vardır (Varışlı ve Bayar, 2023). Bu sebeple iyi yönetilen örgütsel yaratıcılık beraberinde motivasyon, iş tatmini ve müşteri memnuniyetinin yanı sıra teknolojik yenilikleri de beraberinde getirecektir (Basadur vd., 2002; Mostafa ve El Masry, 2008). Örgütsel yaratıcılık seviyelerinin artırılması çalışan üzerinde olumlu davranış değişiklikleri meydana getirmektedir (Martins vd., 1996; Rasulzada ve Dackert, 2009). Bu doğrultuda yönetici ve liderlere önemli görevler düşmektedir. Öyle ki yaratıcı liderlerin de örgütü yenilikçi bir vizyonla daha çalışılabilir ve orijinal hale getirmeleri çalışanların daha konforlu, daha özgüvenli ve daha özgür bir iş ortamına sahip olmalarına zemin hazırlamaktadır. Özellikle yeni teoriler üretmeleri, sorunlar karşısında çözüm yolları bulmaları beklenen ve ülkenin en aydınlık yüzü olarak görülen akademisyenler açısından yaratıcılık mesleki yeterliliklerinin sekteye uğramaması anlamında son derece önemlidir. Akademisyenlerin görev aldığı yüksek öğretim kurumları, onların yenilikçi, inovatif, ileriye dönük bakış açılarını geliştiren özellikte olmalı ve geniş bakış açılarını engelleyecek her türlü unsurun ortadan kaldırılması gerekmektedir.

3. Araştırmanın Modeli ve Hipotezler

3.1. İş Akışı Deneyimi ve Yaratıcı Düşünme İlişkisi

İş akışı deneyimi, bireyin bir görevi yerine getirirken ya da bir deneyim yaşarken meydana gelen etkileşimini ifade eden bir kavramdır. Ayrıca akış, içsel bir motivasyonla bireyde büyük bir bağlılıkla katılım sağlama, sonrasında ise mutluluk ve arpacıniyet duygularını açıklayan bir durumdur (Pekrun vd., 2010). Spor, sanat, eğitim, oyun gibi birçok alanda yaşanan akış deneyimi (Lee, 2005; Chilton, 2013; Swann vd., 2018) örgütsel düzeyde de birçok olumlu çıktıya sebep olmaktadır. Bu doğrultuda iş akışı deneyimi ile çalışan performansı (Engeser ve Rheinberg, 2008; Kuo ve Ho, 2010) iş tatmini (Akçakanat vd., 2019) ve yaratıcılık arasında ilişkiler mevcuttur (Zubair ve Kamal, 2015).

İş yerinde yaşanan akış durumu kısa süreli bir zirve deneyimi olarak ortaya çıkmakla birlikte; özümseme, işten zevk alma ve içsel motivasyon ile ilişkilidir (Bakker, 2008). Aynı zamanda akış; bireyin zihinsel verimlilik yaşadığı, büyük ilgi ve yüksek motivasyonla oldukça keyif aldığı bir deneyimdir (Asakawa, 2004). İş akışı ile ilgili yapılan

çalışmalar akış durumunun optimum performansla pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermektedir (Zubair ve Kamal, 2015). Yaratıcılık ise; örgütsel hedeflere daha iyi ulaşmak amacıyla süreç ve ürünleri değiştirmek için yeni fikirler bulma süreci olarak tanımlanmaktadır (Amabile vd., 2005: 368). İş akışı alanında yapılan çalışmalar, akışın psikolojik durumunun yaratıcılığın sanatsal, öğrenme, eğitim, spor ve ruh sağlığı alanlarıyla olumlu bir şekilde ilişkisi olduğunu ortaya koymuştur (Jackson ve Eklund, 2002; Csikszentmihályi, 2003; Perry-Smith ve Shalley, 2003). İş akışı deneyimi ile yaratıcı düşünme bir organizasyonun başarılı olabilmesi için birbirlerini tamamlayan önemli unsurlardır. Öyle ki, iş akışı deneyimi, çalışanların bir görevi yerine getirirken yaşadığı süreci ve etkileşimi ifade ederken; yaratıcı düşünme yeni ve inovatif çözümler üretmek, problemlere farklı açılardan yaklaşabilmek ve yeni fikirler geliştirebilmekle ilgilidir. Bu sebeple iki kavram arasında; esneklik ve yenilikçilik, işi kolaylaştırma, motivasyon ve iş tatmini, problem çözme yeteneği gibi pek çok alanda ortak bir ilişki söz konusudur. Bu ilişkilerden yola çıkarak çalışmanın birinci hipotezi geliştirilmiştir. Bu hipotez doğrultusunda iş akışı deneyimi bağımsız değişken, yaratıcı düşünme ise bağımlı değişken olarak ele alınmıştır.

H1: İş akışı deneyimi yaratıcı düşünme düzeyini anlamlı ve pozitif yönde etkiler

H1a: İşe dalma yaratıcı düşünme düzeyini anlamlı ve pozitif yönlü etkiler

H1b: İşten haz alma yaratıcı düşünme düzeyini anlamlı ve pozitif yönlü etkiler

H1c: İçsel motivasyon yaratıcı düşünme düzeyini anlamlı ve pozitif yönlü etkiler

3.2. Nomofobi ve İş Akışı Deneyimi İlişkisi

Doğası gereği keyif veren bir optimal deneyim olarak tanımlanan akış psikolojik bir durum olmakla birlikte, yoğun meşguliyet, zaman algısının değişmesi veya kaybolması, öz bilinç kaybı ve yüksek motivasyonla ilişkilendirilmektedir (Csikszentmihályi, 1975). Akış tanımlanırken sıkça üzerinde durulan zamanın bozulması olayı nomofobik davranışlarla ilişki bir durumdur. Bireyler, ellerinde tuttıkları cihaza o kadar bağlanırlar ki benlik ve zaman duygusunu kaybederler (Pelet ve Cowart, 2017).

İspanya ve Portekiz'deki hemşirelik öğrencileri (Gutiérrez-Puertas vd., 2019) ve Hindistan'daki tıp öğrencileri (Sharma vd., 2015) üzerinde yapılan çalışmalarda görüldüğü üzere artan sosyal medya kullanımı nomofobiye katkıda bulunabilmektedir. Bu bulgular nomofobi ve akış arasındaki ilişkiyi anlamak adına önemli katkılar sunsa da nomofobinin akış deneyimi üzerindeki olumsuz etkileri hakkında yorum yapabilmek için yeterli olmamaktadır. Öyle ki, iş akışı deneyimi ve nomofobi arasındaki ilişki, kişilerin iş ortamında teknoloji kullanımıyla ilgili deneyimleri ve bu deneyimleri işte verimlilik, motivasyon ve iş tatmini üzerindeki etkilerini anlamak açısından önemlidir. Bu doğrultudan hareketle çalışmanın ikinci hipotezi oluşturulmuştur. Kurulan hipotezde nomofobi bağımlı değişken, iş akışı deneyimi ise bağımlı değişken olarak ele

alınmıştır.

H₂: Nomofobi iş akış deneyimini negatif yönde etkiler

H_{2a}: Bilgiye erişememe kaygısı işe dalmayı negatif yönde etkiler

H_{2b}: Bilgiye erişememe kaygısı işten haz almayı negatif yönde etkiler

H_{2c}: Bilgiye erişememe kaygısı içsel motivasyonu negatif yönde etkiler

H_{2d}: Rahatlıktan vazgeçme durumu işe dalmayı negatif yönde etkiler

H_{2e}: Rahatlıktan vazgeçme durumu işten haz almayı negatif yönde etkiler

H_{2f}: Rahatlıktan vazgeçme durumu içsel motivasyonu negatif yönde etkiler

H_{2g}: İletişim kuramama durumu kendini işe dalmayı negatif yönde etkiler

H_{2h}: İletişim kuramama durumu içsel motivasyonu negatif yönde etkiler

H_{2i}: İletişim kuramama durumu işten haz almayı negatif yönde etkiler

H_{2j}: Bağlantıyı kaybetme korkusu işe dalmayı negatif yönde etkiler

H_{2k}: Bağlantıyı kaybetme korkusu işten haz almayı negatif yönde etkiler

H_{2l}: Bağlantıyı kaybetme korkusu içsel motivasyonu negatif yönde etkiler

3.3. Nomofobi ve Yaratıcı Düşünme İlişkisi

Son dönemde dünya genelinde hızlı bir yükselişe geçen nomofobi kavramı, kişinin cep telefonu ile ilişkisi kesildiğinde yaşadığı gerginlik, endişe ve huzursuz hali olarak tanımlanmaktadır (Pavitra vd., 2015: 340). Teknolojik yeniliklerin yalnızca olumlu taraflarına odaklanarak yararlı işler için kullanılması tüm insanlık adına önemli bir durumdur. Günümüzde asıl amacının dışında kullanılarak insanlığa, doğaya, evrene zarar veren birçok uygulama ve alet bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi de hiç kuşkusuz akıllı telefonlardır. Yerinde, zamanında ve yeterince kullanıldığında oldukça faydalı ve hayat kurtaran bu cihazlar amacının dışında ve gereğinden fazla kullanıldığında ise kişilerde psikolojik sorunlara yol açabilen bir bağımlılık haline almaktadır. Teknolojinin bilinçsizce gereğinden fazla kullanımı bireyler üzerinde çoğunlukla faydadan çok zarara sebebiyet vermektedir (Özbay vd., 2023). Nomofobiyi klinik bir sorun olarak görüp çözüm yolları arayan çalışma sonuçları nomofobinin panik bozukluklara sebep olabileceğini ortaya koymuştur (King vd., 2010). Öyle ki bu bozukluklar bir süre sonra kişilik bozukluklarına da sebep olabilmektedir (Gürbüz ve Özkan, 2020: 815). Nomofobinin meydana getirdiği hasarlar yalnızca kişisel boyutta değil toplumsal ve kültürel düzeyde de bozulmalara yol açabilmektedir (Arpacı, 2020; Bilkay, 2020). Ayrıca nomofobi, yüksek radyasyona maruz kalma, trafik kazaları, sosyallikten uzaklaşma, son teknoloji ürünler kullanma isteğinden dolayı ekonomik sorunlar meydana getirerek, kişiyi sosyal, psikolojik, fiziksel ve finansal olarak olumsuz yönde etkilemektedir (Pavitra vd., 2015: 341).

Akıllı telefonların aşırı kullanımının kişilerde nomofobiden kaynaklanan anksiyeteye sebep olabileceği gibi (Cheever vd., 2014: 290;) akademik başarısızlık, öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği meydana getirdiği (Adnan ve Gezgin, 2016: 141) belirtilmektedir. Bu bağlamda bağımlı olma durumunun getirdiği psikolojik ve fizyolojik sorunlar yaratıcı düşünmeyi olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Taşlıyan vd., (2021) tarafından yapılan çalışma sonuçlarına göre; dijital bağımlılığın yaratıcı düşünmeyi anlamlı ne negatif yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak, nomofobi ve yaratıcı düşünme arasındaki spesifik ilişkiyi ele alan ve bu konudaki bilgileri derinelemesine inceleleyen çalışmaların sayısı oldukça sınırlıdır. Ayrıca nomofobi alanında yapılan çalışmaların birçoğu gençler ve öğrenciler üzerine olmakla birlikte (Cheever vd., 2014; Yıldırım vd., 2016; Sarıkaya, 2018; Taşlıyan vd., 2021; Al-Mamun vd., 2023) genel popülasyonda bireylerin nomofobi düzeyini ölçen çok az çalışma vardır (Kanbay vd., 2022). Bu konuda daha fazla araştırma yapıldıkça, daha spesifik ve kapsamlı bilgilere ulaşmak mümkün olacaktır. Bu doğrultudan yola çıkarak çalışmanın üçüncü hipotezi oluşturulmuştur. Nomofobi bağımsız değişken olarak ele alınırken yaratıcı düşünme hipotezin bağımlı değişkenini oluşturmaktadır.

H3: Nomofobi düzeyi yaratıcı düşünme düzeyini anlamlı ve negatif yönde etkiler

H3a: Bilgiye erişememe yaratıcı düşünme düzeyini anlamlı ve negatif yönlü etkiler

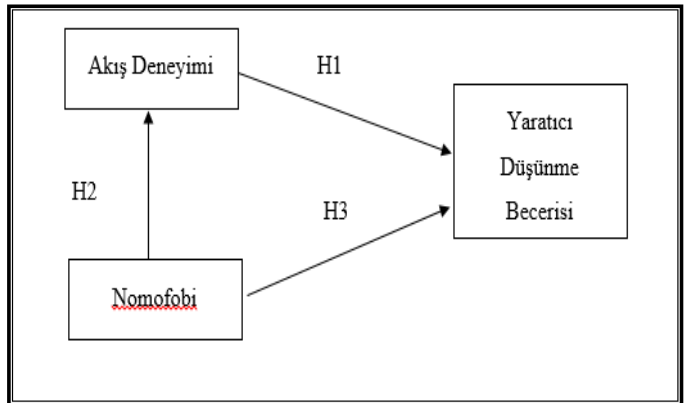
H3b: Rahatlıktan feragat etme yaratıcı düşünme düzeyini anlamlı ve negatif yönlü etkiler

H3c: İletişim kuramama yaratıcı düşünme düzeyini anlamlı ve negatif yönlü etkiler

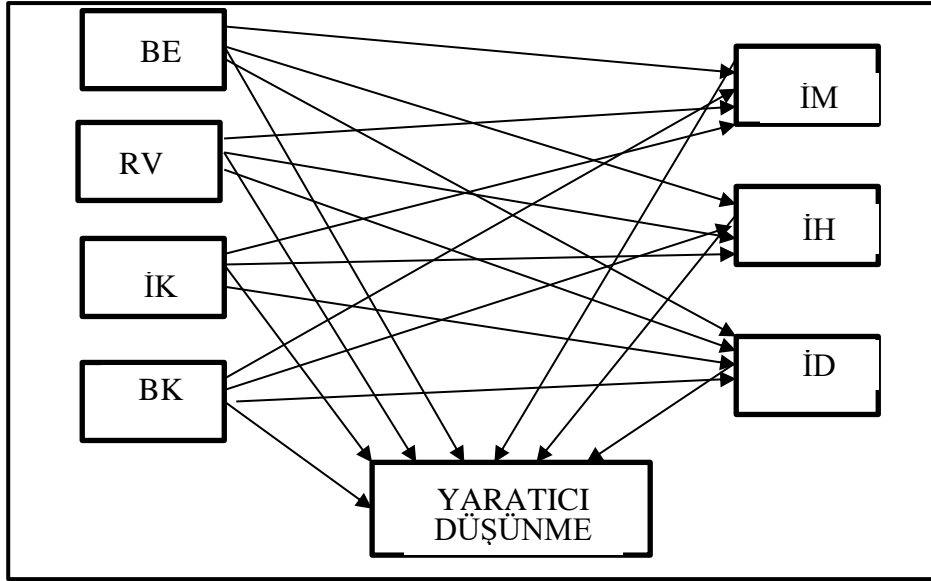
H3d: Çevrimiçi bağlantıyı kaybetme yaratıcı düşünme düzeyini anlamlı ve negatif yönlü etkiler

Aşağıda gösterilen araştırma modeli, mevcut literatür ve teorik altyapı kapsamında geliştirilen hipotezler dikkate alınarak oluşturulmuştur.

Şekil 2: Ana Model

Şekil 3: Alt Model

4. Yöntem

Bu çalışmada korelasyonel tarama modeli kullanılmıştır. Korelasyonel tarama modeli, iki veya daha fazla değişkenin ortak bir değişime sahip olup olmadığını belirlemeye yönelik bir tarama tekniğidir. Bu model değişkenlerin birlikte değişip değişmediğini belirlemeye çalışır. Korelasyonel tarama modeli, ilişkinin yönünü ve düzeyini göstermek için korelasyon katsayısını kullanan nicel bir araştırma stratejisidir (Karasar, 2014; Bekman, 2022).

Çalışmada veriler anket tekniği ile toplanmıştır. Anket toplama dönemi tüm dünya ile beraber ülkemizde de yaşanan covid pandemisine denk geldiği için veriler toplanırken yüz yüze anket doldurma işlemi tercih edilmemiştir. Onun yerine Google Form uygulaması kullanılarak anket formu oluşturulmuş ve mail aracılığı ile anket linki belirlenen gruba gönderilmiştir. Anketlerin toplanma tarih aralığı 23 Haziran 2021 ile 24 Aralık 2021 arasındadır.

Akış deneyimini ölçmek amacıyla Bakker (2008) tarafından geliştirilen, Yaşın (2016) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Akış Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 13 maddeden oluşmakta ve 3 alt boyutu (kendini işe kaptırma, işten haz alma, içsel motivasyon) bulunmaktadır. Katılımcıların nomofobik düzeylerini ölçmek için Yıldırım ve Correia (2015) tarafından geliştirilmiş ve Yıldırım vd. (2016) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış Nomofobi Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek maddeleri 4 alt boyutta incelenmiştir.

Katılımcıların yaratıcı düşünme becerilerinin ölçülmesi amacıyla Özgenel ve Çetin (2007) tarafından geliştirilen "Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği" kullanılmıştır.

Araştırmanın evrenini İstanbul ilinde faaliyet gösteren devlet üniversitelerinde görevli akademisyenler oluşturmaktadır. İstanbul ilinin seçilmesinin sebebi;

özellikle akış deneyimi kavramının daha anlaşılır şekilde ölçülebilmesi adına, iş yoğunluğunun ve stresin en fazla yaşandığı il olmasından kaynaklanmaktadır.

İstanbul ilinde toplam 13 tane devlet üniversitesi bulunmakta ancak 2 tanesi (Türkiye Uluslararası İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Türk- Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi) aktif halde değildir. Kalan 11 üniversitede görevli toplam ve bu üniversitelerde görevli akademik personel sayısı 18.739'dur (Yükseköğretim Kurumu (YÖK), 2022). Bu doğrultuda 18.739 kişi araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Örneklem sayısının belirlenmesi için Taro Yarmane'nin örneklem hesaplama formülü kullanılmıştır (Thummakul vd., 2012: 529). Ancak çalışmada 492 anket kullanılabilir durumda bulunmuş ve 492 örneklem sayısı ile çalışma yapılmıştır. Örneklem yönetimi olarak yansız tesadüfi örneklem yöntemi seçilmiştir. Bu yöntemde ana kitleyi oluşturan birimlerin örneklem girebilme şansı eşit ve bağımsızdır. Bu sebeple evreni temsil edebilme gücü yüksek bir yöntemdir (Baştürk ve Taştepe, 2013: 139).

4.1. Veri Toplama Aracı ve Ölçekler

4.1.1. Ölçeklerin Güvenirlilik Analizleri

Çalışmada güvenilirlik analizleri Croanbach Alpha değeri kullanılarak yapılmıştır. Croanbach Alpha değeri 1'e yaklaştıkça ölçümün güvenilirliği de artar (Kılış, 2016: 47).

Araştırmada kullanılan tüm ölçeklerin Croanbach Alpha değerleri ($.85 < \alpha < 1,00$) aralığında olduğu için tüm ölçekler yüksek güvenilirlik düzeyinde değerlendirilmiştir (Özdamar, 1999). Ölçeklerin güvenilirlik sonuçları Tablo1'de gösterilmiştir.

Bu çalışmanın anket uygulaması için Kırklareli Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu tarafından, 18.02.2021 tarih ve 09 nolu karar ile etik kurul

izni verilmiştir.

Tablo1: Ölçeklerin Güvenilirlik Katsayıları

Araştırma Değişkenleri	Madde Sayısı	Güvenirlik Katsayısı
İş Akış Ölçeği	13	,902
Nomofobi Ölçeği	20	,949
Yaratıcı Düşünme Ölçeği	25	,855

4.1.2. Ölçeklerin Normallik Sınamaları

Ölçeklerin güvenilirlik analizlerinin ardından çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanmıştır. Verilerin normal dağılıp dağılmadığının tespiti için ilk olarak Kolmogorov-Smirnov analiz sonuçlarına bakılmış olup, analiz sonucunda verilerin normal dağılmadığı görülmüştür ($p < .05$). Ancak örneklem sayısının 50'den büyük olması ve Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosis (Basıklık) değerlerinin -1.5 ile +1.5 arasında olması durumunda verinin normal dağıldığı kabul edilebilir olduğu belirtilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013: 79).

Tablo 2: Verilerin Çarpıklık Ve Basıklık Değerleri

Değişkenler	n	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)
Akış Deneyimi	492	-,337	-,321
Nomofobi	492	,076	-,681

Tablo3: İş Akışı Ölçeğinin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Ölçekler	χ^2	df	χ^2/df	CFI	NFI	GFI	AGFI	RMSEA
İş Akışı Ölçeği	155.046	62	2.501	.977	.962	.953	.931	.055

İş akışı ölçeğine yönelik yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda Ki-Kare ve Ki-Kare/df ($\chi^2 = 155,046$, $p < .01$, $df=62$, $\chi^2/df=2,501$) değerleri başta olmak üzere, tespit edilen uyum katsayıları (NFI=.962, CFI=.977, GFI=.953, AGFI=.931, RMSEA=.055) ölçeğin daha önceki faktör yapısı ile kabul edilebilir düzeyde uyumlu olduğunu göstermektedir.

Tablo 4: Nomofobi Ölçeğinin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Ölçekler	χ^2	df	χ^2/df	CFI	NFI	GFI	AGFI	RMSEA
Nomofobi Ölçeği	457.172	158	2.893	.961	.942	.917	.890	.062

Nomofobi ölçeğine yönelik yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda Ki-Kare ve Ki-Kare/df ($\chi^2 = 457,172$, $p < .01$, $df=158$, $\chi^2/df=2,893$) değerleri başta olmak üzere, tespit edilen uyum katsayıları (NFI=.942, CFI=.961, GFI=.917, AGFI=.890, RMSEA=.062) ölçeğin daha önceki faktör yapısı ile kabul edilebilir düzeyde uyumlu olduğunu göstermektedir.

Yaratıcı düşünme ölçeğine uygulanan doğrulayıcı faktör

Tablo 5: Yaratıcı Düşünme Ölçeğinin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Ölçekler	χ^2	df	χ^2/df	CFI	NFI	GFI	AGFI	RMSEA
Yaratıcı Düşünme Ölçeği	621,764	186	3,343	.845	.847	.897	.860	.069

Marmara yaratıcı düşünme eğilimi ölçeğine yönelik yapılan

Yaratıcı Düşünme	492	-,337	-,321
------------------	-----	-------	-------

4.1.3. Faktör Analizi

Verileri analize sokmadan önce ölçekler için tekli uç değerler analizi ve çoklu uç değerler analizi yapılmıştır. Öncelikle veri setindeki ana değişkenler için tek değişkenli uç değerler analizi yapılarak z puanları hesaplanmıştır. Hesaplamalar sonucu, 18 katılımcı ana değişkenler için elde edilen z puanın ± 3.29 dışında yer alması nedeniyle veri setinden çıkartılmıştır. Çok değişkenli uç değerlerin belirlenmesi için ise regresyon analizi yapılarak Mahalanobis uzaklığı hesaplanmıştır. Ardından hesaplanan çoklu uç değer analizi sonucunda 6 katılımcı daha çalışmadan çıkartılmıştır. Çalışma 492 katılımcıyla yapılmıştır. Daha sonra ölçeklere doğrulayıcı faktör analizi yapılarak uyum indeksleri incelenmiştir.

Çalışmada doğrulayıcı faktör analizi tercih edilmiştir. Bunun sebebi ise, doğrulayıcı faktör analizinin daha önce kullanılmış olan bir ölçeğin tekrar kullanılması sonucu ölçeğin ilk halindeki faktör yapısına uyum uymadığını ya da ne derece uyduğunu tespit etmeye yaramasıdır (Suhr, 2006).

Nomofobi ölçeğinin doğrulayıcı faktör analizi sonuçları aşağıda verilmiştir. Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)'nın ilk sonuçlarının istatistiksel olarak uygun olmadığı ve uyum iyiliği (Model Fit) değerlerinin kabul edilebilir sınırların dışında olduğu görülmüştür. Bu durumda AMOS 24.0 programının önerdiği gerekli değişimler (Modification Indices) yapıldıktan sonra, ölçek daha iyi uyum göstermiştir.

analizi sonuçları aşağıda verilmiştir. Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)'nın ilk sonuçlarının istatistiksel olarak uygun olmadığı ve uyum iyiliği (Model Fit) değerlerinin kabul edilebilir sınırların dışında olduğu görülmüştür. Bu durumda AMOS 24.0 programının önerdiği gerekli değişimlerden (Modification Indices) ve 21, 23 ve 25 nolu soruların faktör yük değerleri çok düşük olduğu için ölçekten çıkarıldıktan sonra, ölçek daha iyi uyum göstermiştir.

doğrulayıcı faktör analizi sonucunda Ki-Kare ve Ki-Kare/df

($\chi^2 = 621,764$, $p < .01$, $df = 186$, $\chi^2/df = 3,343$) değerleri başta olmak üzere, tespit edilen uyum katsayıları (NFI=.847, CFI=.845, GFI=.897, RMSEA=.046) ölçeğin daha önceki faktör yapısı ile kabul edilebilir düzeyde uyumlu olduğunu göstermektedir.

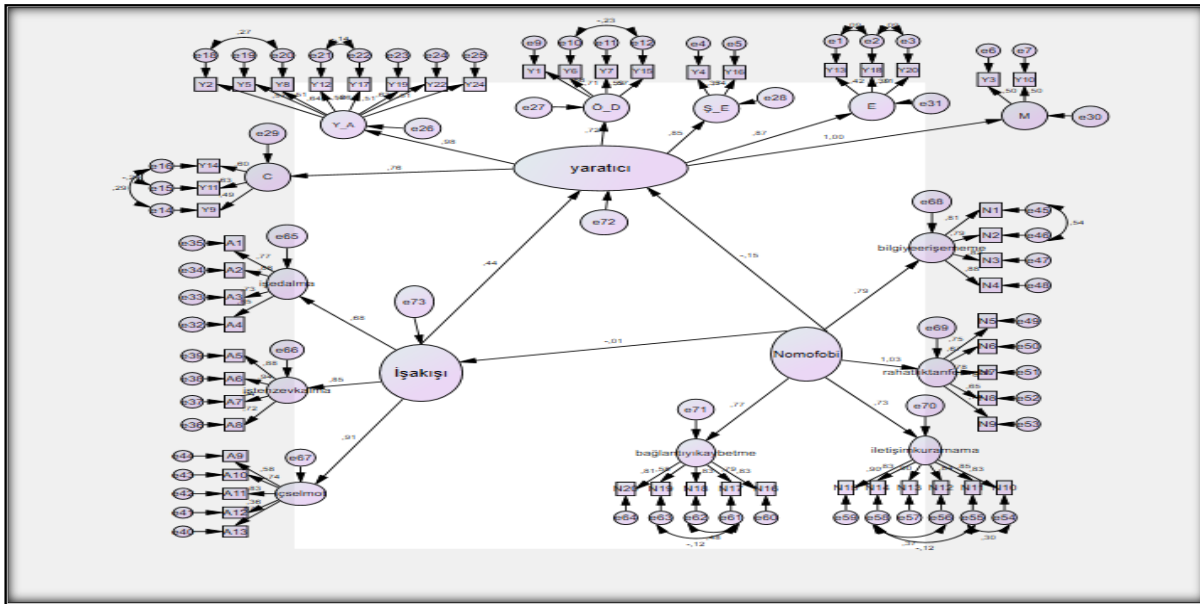
4.1.4. Yapısal Eşitlik Modeli Sonuçları

Yapısal eşitlik modelleri, belirli bir teoriye dayalı olarak gözlemlenebilen ve gözlemlenemeyen (gizil-latent) değişkenler arasındaki nedensel ve ilişkisel bağların bir model içerisinde incelenmesine imkân tanıyan çok değişkenli bir istatistiksel yöntem olarak tanımlanmaktadır (Raykov ve Marcoulides, 2006; Hair, 2009: 609; Byrne, 2010: 4; Schumacker ve Lomax, 2010: 5; Meydan ve Şeşen,

2011:5; Yücenur vd., 2011: 163). Diğer bir ifade ile Yapısal Eşitlik Modeli araştırma modelinde yer alan değişkenler arasındaki ilişkilerin analiz edilmesini sağlayan ve ölçüm hatalarını göz önünde bulunduran bir analiz metodudur (Fornell ve Larcker, 1981: 39; Byrne, 2010: 9).

YEM’de bu analiz sonuçlarından yola çıkarak, önceden belirlediğimiz araştırma modeline göre, model değişkenleri arasındaki ilişkileri gösteren yol diyagramı çizilmiştir. Daha sonra, yol diyagramındaki ilişkiler ışığında veriler ile model arasındaki uygunluk ve uyum iyiliği değerlerine bakılmıştır. Aşağıda birinci model ve ikinci modele ait analiz sonuçları ve hipotezlerin karar durumu verilmiştir.

Şekil 4: Nomofobi Düzeyi, İş Akışı Deneyimi ve Yaratıcı Düşünme Düzeyi Arasındaki Nedensel İlişkinin Yapısal Eşitlik Modeli (Model 1) Diyagramı

Şekil 4’teki model, teoriye dayalı ilişkilerden yararlanılarak oluşturulan araştırma modelinin YEM ile test edilmesi amacıyla oluşturulmuştur. Buna göre modelde nomofobi düzeyi gizil değişkeni dışsal (exogenous) değişken iken, iş akışı deneyimi ve yaratıcı düşünme düzeyi içsel (endogenous) değişkenleri oluşturmaktadır. Buna göre akademisyenlerin nomofobi düzeyleri, iş akışı deneyimini ve yaratıcı düşünme düzeylerini doğrudan etkilediği

düşünülmektedir. Bu etkiler tek yönlü oklar yardımıyla modelde gösterilmiştir. Ayrıca iş akışı deneyimi yaratıcı düşünme düzeyini doğrudan etkilediği düşünülmektedir ve bu etkiler tek yönlü oklar yardımıyla modelde gösterilmiştir. Modelde her bir gizil değişkene ait hata terimleri ve her bir ölçeğe ait faktör yapılarına ait gizil değişkenler çizilerek her biri arasındaki etkiler tek yönlü oklar yardımıyla gösterilmiştir.

Tablo 6: Model 1’e Ait YEM Sonuçları ve Değişkenler Arası İlişkiler

Değişkenler Arası İlişkiler	Standardize Edilmiş β	p	Hipotez Durumu
Yaratıcı Düşünme <--- İş Akışı Deneyimi	,440	,000	H1 Kabul
İş Akışı Deneyimi <--- Nomofobi	-,013	,801	H2 Ret
Yaratıcı Düşünme <--- Nomofobi	-,146	,005	H3 Kabul

Tablo 6’da YEM’de değişkenler arası ilişkilerin testinde Maksimum Olabilirlik Tahmin Yöntemi (Maximum Likelihood Estimation) kullanılmıştır. Normal dağılıma sahip olan ve örneklem büyüklüğü 200-500 arasında olan çalışmalarda bu yöntemin kullanılması önerilmektedir

(Hair,2009; Bayram, 2010). YEM’in sonuçlarına göre iş akışı deneyimi yaratıcı düşünme düzeyini ($\beta = ,440$, $p < .05$) anlamlı ve pozitif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda H1 hipotezi kabul edilmiştir. Nomofobi düzeyi iş akışı deneyimini ($\beta = -,013$, $p > .05$) istatistiksel olarak

etkilemediği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda H2 hipotezi kabul edilmemiştir. Son olarak nomofobi düzeyi yaratıcı düşünme düzeyini ($\beta = -.146$, $p < 0.05$) anlamlı ve negatif

yönde etkilediği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda H3 hipotezi kabul edilmiştir.

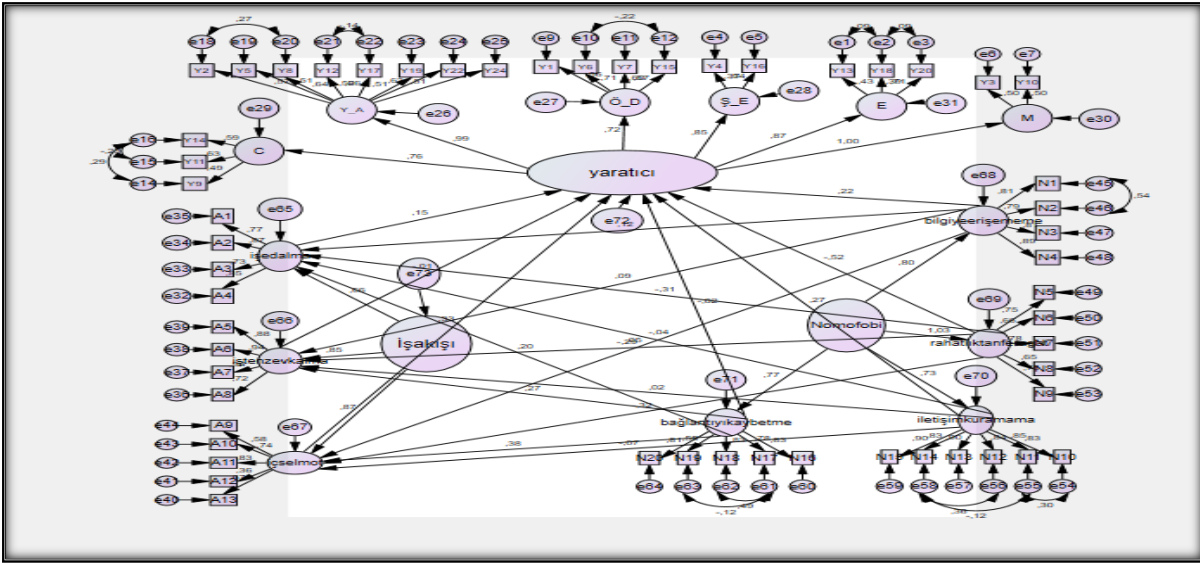
Tablo 7: Model 1'e Ait YEM Analizi Model Uyumu İyiliği Sonuçları

	X ²	df	χ^2/df	CFI	NFI	GFI	RMSEA
Model 1	2825.994	1401	2.017	.906	.830	.826	.046

Tablo 7'de Model 1'e ait uyum iyiliği değerleri analiz sonuçları verilmiştir. Analiz sonucunda Model 1'e ait Ki-Kare ve Ki-Kare/df ($\chi^2 = 2825,994$, $p < .01$, $df=1401$,

$\chi^2/df=2,017$) değerleri başta olmak üzere, tespit edilen uyum katsayıları (NFI=.830, CFI=.906, GFI=.826, RMSEA=.046) kabul edilebilir değerlere sahip olduğu görülmektedir.

Şekil 5: Nomofobi Düzeyi, İş Akışı Deneyimi Alt Boyutları İle Yaratıcı Düşünme Düzeyi Arasındaki Nedensel İlişkinin Yapısal Eşitlik Modeli (Model 2) Diyagramı

Şekil 5'deki model, teoriye dayalı ilişkilerden yararlanılarak oluşturulan araştırma modelinin YEM ile test edilmesi amacıyla oluşturulmuştur. Buna göre modelde nomofobi düzeyi alt boyutları gizil değişkeni dışsal (exogenous) değişken iken, iş akışı deneyimi alt boyutları ve yaratıcı düşünme düzeyi değişkeni içsel (endogenous) değişkenleri oluşturmaktadır. Ayrıca iş akışı deneyimi alt boyutlarının

yaratıcı düşünme düzeyini doğrudan etkilediği düşünülmektedir ve bu etkiler tek yönlü oklar yardımıyla modelde gösterilmiştir. Modelde her bir gizil değişkene ait hata terimleri ve her bir ölçüğe ait faktör yapılarına ait gizil değişkenler çizilerek her biri arasındaki etkiler tek yönlü oklar yardımıyla gösterilmiştir.

Tablo 8: Model 2'ye Ait YEM Sonuçları ve Değişkenler Arası İlişkiler

Değişkenler Arası İlişkiler	Standardize Edilmiş β	p	Hipotez Durumu
Yaratıcı Düşünme <--- İşe Dalma	,154	,025	H1a Kabul
Yaratıcı Düşünme <--- İşten Haz Alma	-,011	,903	H1b Ret
Yaratıcı Düşünme <--- İçsel Motivasyon	,333	,003	H1c Kabul
İşe Dalma <--- Bilgiye Erişimeme	,123	,285	H2a Ret
İşten Haz Alma <--- Bilgiye Erişimeme	,087	,440	H2b Ret
İçsel Motivasyon <--- Bilgiye Erişimeme	,052	,663	H2c Ret
İşe Dalma <--- Rahatlıktan Feragat Etme	-,309	,132	H2d Ret
İşten Haz Alma <--- Rahatlıktan Feragat Etme	-,294	,140	H2e Ret
İçsel Motivasyon <--- Rahatlıktan Feragat Etme	-,319	,131	H2f Ret
İşe Dalma <--- İletişim Kuramama	-,044	,623	H2g Ret
İşten Haz Alma <--- İletişim Kuramama	,022	,796	H2h Ret
İçsel Motivasyon <--- İletişim Kuramama	-,071	,439	H2i Ret

İşe Dalma	<---	Çevrimiçi Bağlantıyı Kaybetme	,198	,063	H2i Ret
İşten Haz Alma	<---	Çevrimiçi Bağlantıyı Kaybetme	,267	,011	H2j Ret
İçsel Motivasyon	<---	Çevrimiçi Bağlantıyı Kaybetme	,381	***	H2k Ret
Yaratıcı Düşünme	<---	Bilgiye Erişememe	,224	,052	H3a Ret
Yaratıcı Düşünme	<---	Rahatlıktan Feragat Etme	-,525	,014	H3b Kabul
Yaratıcı Düşünme	<---	İletişim Kuramama	,266	,004	H3c Ret
Yaratıcı Düşünme	<---	Çevrimiçi Bağlantıyı Kaybetme	-,016	,877	H3d Ret

Tablo8'deki sonuçlara göre işe dalma yaratıcı düşünme düzeyini ($\beta = ,154$, $p < 0.05$) anlamlı ve pozitif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda H1a hipotezi kabul edilmiştir. İşten haz alma yaratıcı düşünme düzeyini ($\beta = -,013$, $p > 0.05$) istatistiksel olarak etkilemediği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda H1b hipotezi kabul edilmemiştir. İçsel motivasyon yaratıcı düşünme düzeyini ($\beta = ,333$, $p < 0.05$) anlamlı ve pozitif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda H1c hipotezi kabul edilmiştir. Bu çalışmada akışın yaratıcı düşünme üzerindeki etkisi literatürdeki benzer çalışmalarla paralellik göstermektedir. Schutte ve Malouff, (2020) yaşları 35 ile 50 arasında değişen katılımcılar, Cseh vd. (2015) Psikoloji bölümü lisans öğrencileri, Zubair ve Kamal (2015) beyaz yakalı çalışanlar, Park (2017) mühendislik öğrencileri ile yaptıkları çalışmalarda da akış deneyiminin yaratıcı düşünmeyi pozitif yönde etkilediği sonucuna varmışlardır.

Bilgiye erişememe işe dalmayı ($\beta = ,123$, $p > 0.05$) etkilemediği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda H2a hipotezi kabul edilmiştir. Bilgiye erişememe işten haz almayı ($\beta = ,087$, $p > 0.05$) etkilemediği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda H2b hipotezi kabul edilmemiştir. Bilgiye erişememe içsel motivasyonu ($\beta = ,052$, $p > 0.05$) etkilemediği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda H2c hipotezi kabul edilmemiştir. Rahatlıktan feragat etme işe dalmayı ($\beta = -,309$, $p > 0.05$) etkilemediği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda H2d hipotezi kabul edilmemiştir. Rahatlıktan feragat etme işten haz almayı ($\beta = -,294$, $p > 0.05$) etkilemediği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda H2e hipotezi kabul edilmemiştir. Rahatlıktan feragat etme içsel motivasyonu ($\beta = -,319$, $p > 0.05$) etkilemediği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda H2f hipotezi kabul edilmiştir. İletişim kuramama işe dalmayı ($\beta = -,044$, $p > 0.05$) etkilemediği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda H2g hipotezi kabul edilmemiştir. İletişim kuramama işten haz almayı ($\beta = ,022$, $p > 0.05$) etkilemediği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda H2h hipotezi kabul edilmemiştir. İletişim kuramama içsel motivasyonu ($\beta = -,071$, $p > 0.05$) etkilemediği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda H2i hipotezi kabul edilmemiştir. Çevrimiçi bağlantıyı kaybetme işe dalmayı ($\beta = ,198$, $p > 0.05$) etkilemediği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda H2j hipotezi kabul edilmemiştir.

Tablo 9. Model 2'ye Ait YEM Analizi Model Uyum İyiliği Sonuçları

	χ^2	df	χ^2/df	CFI	NFI	GFI	RMSEA
Model 2	2790.072	1385	2.014	.907	.928	.832	.045

Tablo9'da Model 2'ye ait uyum iyiliği değerleri analiz sonuçları verilmiştir. Analiz sonucunda Model 2'ye ait Ki-Kare ve Ki-Kare/df ($\chi^2 = 2790,072$, $p < 0.01$, $df = 1385$, $\chi^2/df = 2,014$) değerleri başta olmak üzere, tespit edilen uyum katsayıları (NFI=.928, CFI=.9907, GFI=.832,

Çevrimiçi bağlantıyı kaybetme işten haz almayı ($\beta = ,267$, $p < 0.05$) anlamlı ve pozitif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda H2j hipotezi kabul edilmemiştir. Çevrimiçi bağlantıyı kaybetme içsel motivasyonu ($\beta = ,381$, $p < 0.05$) anlamlı ve pozitif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda H2k hipotezi kabul edilmemiştir. Kaynaklar incelendiğinde akış deneyimi ile oyun bağımlılığını inceleyen benzer çalışmalara rastlanmıştır. Hu vd. (2022) 1050 bilgisayar oyuncusu ile yaptıkları çalışmada akış deneyiminin karanlık taraflarından bahsetmektedir. Akış deneyimini bir paradoks olarak gören çalışma, akıştaki bireyin iş içerisinde kaybolduğunu, zaman ve mekan farkındalığını yitirdiğini belirterek akış teorisinin olumsuz yanlarına dikkat çekmiştir. Çalışma sonucuna göre, dijital oyun bağımlılığı şiddetinin akış deneyimini aracı etkisi ile hafiflediğini ortaya koymaktadır. Fabito vd., (2020) tarafından yapılan çalışmada, akış durumu arttıkça oyun bağımlılığının da arttığı sonucuna varılmıştır. Şahin ve Karahan (2021)'in 18 yaşından büyük mobil oyunları oynayan gençler üzerinde yaptıkları çalışma sonucuna göre, akış teorisinin tüm unsurlarının mobil oyun bağımlılığı üzerinde anlamlı etkilere sahip olduğu sonucuna varılarak çalışma ile farklı bir sonuca ulaşılmıştır.

Bilgiye erişememe yaratıcı düşünme düzeyini ($\beta = ,224$, $p > 0.05$) etkilemediği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda H3a hipotezi kabul edilmemiştir. Rahatlıktan feragat etme yaratıcı düşünme düzeyini ($\beta = -,525$, $p < 0.05$) anlamlı ve negatif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda H3b hipotezi kabul edilmiştir. İletişim kuramama yaratıcı düşünme düzeyini ($\beta = ,266$, $p < 0.05$) anlamlı ve pozitif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda H3c hipotezi kabul edilmiştir. Çevrimiçi bağlantıyı kaybetme yaratıcı düşünme düzeyini ($\beta = -,016$, $p > 0.05$) etkilemediği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda H3d hipotezi kabul edilmemiştir. Alan yazında bu iki değişkeni inceleyen çalışmalar bulunamamasına rağmen kavramlarla yakın anlamlı olan çalışmalar mevcuttur. Taşlıyan vd., (2021) tarafından üniversite öğrencilerine uygulanan çalışmada dijital bağımlılığın yaratıcı düşünmeyi negatif yönde etkilemediği sonucuna varılmıştır.

RMSEA=.045) kabul edilebilir değerlere sahip olduğu görülmektedir.

5. Sonuç ve Öneriler

İçinde bulunduğumuz teknoloji ve bilgi çağı toplumunda kalıplar yıkılarak tanımlar baştan yapılmaya başlanmıştır. Esnek çalışma saatleri, e-ofisler, uzaktan çalışma sistemleri, video ve tele konferans görüşmeleri, işlerin büyük bir çoğunluğunun telefon ya da bilgisayar vasıtasıyla halledilebilmesi hayatı kolaylaştıran etmenler gibi gözükseler de bazı noktalarda iş hayatını daha karmaşık bir yapıya dönüştürmüşlerdir. Bu durum çalışanın akış yaşamasına engel olmakla birlikte yöneticilerin de üzerinde düşünmeleri gereken yönetsel bir durumu ortaya çıkarmaktadır (Atalı ve Siyez, 2023). Teknolojinin getirdiği yenedünya düzeni yalnızca iş hayatında değil tüm insanlığı ilgilendiren geniş çaplı etkiler meydana getirmiştir. Özellikle Covid pandemisiyle beraber yaşanan sokağa çıkma yasakları insanlığı telefon, tablet ve bilgisayarlara daha bağımlı hale getirerek kısa sürede farklı yaşam tarzlarının oluşmasına yol açmıştır (Shahzad, vd., 2021). Telefonsuz kalma korkusu, akıllı telefonla iletişim kuramama yoksunluğu, bilgiye erişememe ve bunların yanı sıra akıllı telefonların sunduğu rahatlığı kaybetme korkusu olarak tanımlanan nomofobi (Yıldırım ve Correia, 2015) kavramı da özellikle pandemiden sonra hızla artan bağımlılıklardan biri olarak değerlendirilmektedir. Bireylerin çevrelerinde bu kadar uyaran olması onları kendi öz benliklerinden uzaklaştırarak özgünlüklerini yitirmelerine sebep olabilmekte ya da yaratıcılıklarının önünde engel teşkil edebilmektedir. Değişen ve dönüşen 21. Yüzyıl toplumu için yaratıcılık kilit bir öneme sahiptir (Beghetto, 2007). Tüm bu bilgiler ışığında çalışmada akış deneyimi, nomofobi ve yaratıcı düşünme kavramlarının birbirleri üzerindeki etkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma sonucuna göre akış deneyimi akademisyenlerin yaratıcı düşünme becerilerini pozitif yönde etkilemektedir. Yaratıcı düşünme ve akış deneyiminin alt boyutları arasındaki ilişkiler incelenmiş, işe dalma ve içsel motivasyon alt boyutunun yaratıcı düşünmeyi olumlu yönde etkilediği ortaya çıkarken, işten zevk alma boyutunun yaratıcı düşünme üzerinde olumlu bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Akış deneyimi, akademisyenlerin zihinsel ve duygusal anlamda dengede oldukları zamanlarda yoğun bir odaklanma ve etkili bir şekilde işlerini yapma yeteneklerini de artırabilmektedir. Bu durum, akademik çalışmalarda yaratıcı düşünmeyi teşvik edebilecek önemli bir faktördür. İşe yaratıcı bir katkıda bulunabilmek için gerekli ön koşul, kişinin alanla ilgili tüm bilgilere sahip olması ve bu bilgilerle ne yapacağını bilmesidir (Csikszentmihalyi, 2014). Yaratıcı düşünme ile akış deneyimi bu noktada kesişmektedir. Zira akış deneyiminin yaşanabilmesi için de kişinin yapacağı iş ile ilgili belirli bir seviye düzeyinde bilgisi, işe alakası ve yeteneğinin olması beklenmektedir. Çalışanların yaptıkları işleri akış deneyimine dönüştürmeleri olumlu iş çıktıları oluşturmalarına imkan vermektedir. Sınırlarını zorlayan, büyük kriz anlarında çaba sarf edilerek yapılan işler aynı zamanda çalışanların en yaratıcı oldukları döneme denk gelmektedir (Csikszentmihalyi, 2020). Nomofobi ile akış deneyimi arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada akademisyenlerde nomofobinin akış deneyimini olumsuz

yönde etkilemediği sonucuna varılmıştır. Ancak nomofobi ile yaratıcı düşünme becerisi arasındaki ilişkiye dair ortaya konan sonuçlara göre, akademisyenlerin yaratıcı düşünme becerileri nomofobiden olumsuz yönde etkilenmektedir. Mobil cihazların sürekli kullanılabilirliği, akademisyenlerin zihinsel boşluklarını doldurmalarına ve yaratıcı düşünme süreçlerine müdahale etmelerine neden olabilmektedir.

Akademisyenler, ülkenin parlak yüzü olarak bilinen; geleceği şekillendiren, gelişmenin ve ilerlemenin öncü temsilcileridirler. Günlük yaşamlarında, öğretmenlik, öğrencilik, yöneticilik, liderlik, bilim insanlığı, yürütme görevleri, ebeveynlik ve eşlik gibi çok yönlü rolleri aynı anda üstlenebilen bu profesyoneller, karmaşık bir yapı içinde faaliyet göstermektedirler. Akademisyenler için mesai kavramı, her an her yerde çalışabilen, düşünen, fırsatlar yaratan, zorlukları aşan, çözümler üreten, yeni projelere öncülük eden ve sürekli öğretim misyonunu sürdüren bir anlayışa dönüşmektedir. Yaratıcılık bu noktada akademisyenlik mesleği için vazgeçilemez bir ön koşul olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun geliştirilebilmesi, öndeki engellerin kaldırılması mesleki ve örgütsel başarının artmasının yanı sıra ülke kalkınmasına da önemli katkılar sunacaktır. Ayrıca çalışma, akademisyenlerin yaratıcı düşünme süreçlerini anlamak ve teşvik etmek için önemli bir adım olmuştur. Akış deneyimi üzerindeki odaklanma ve nomofobi ile başa çıkma stratejileri üzerine gelecek araştırmacılar, akademisyenlerin yaratıcılıklarını geliştirmeye yönelik daha etkili müdahalelerin geliştirilmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

2022-2023 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistiklerine göre, Türkiye'deki 208 yükseköğretim kurumunda 184.566 öğretim elemanı bulunmaktadır (YÖK, 2024). Ayrıca katma değer olarak ülkeye en çok faydayı sağladığı düşünülen akademisyenlerin ilk defa bir çalışmada akış deneyimi, nomofobi ve yaratıcı düşünme seviyelerinin incelenmiş olması, bu değişkenlerin birbirleri arasındaki ilişkilerin tespit edilmesi son zamanlarda YÖK'ünde üzerinde sıkça durduğu üniversitelerde akredite çalışmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Akış deneyimi kavramının farklı değişken ve farklı örneklem grubuyla çalışması, kavramın daha iyi anlaşılabilmesi ve analiz edilebilmesi açısından yararlı olacağı düşünülmektedir. Özellikle akış deneyiminin yaratıcılık üzerindeki olumlu etkisi göz önüne alındığında bu iki kavramın ortak noktasını oluşturan içsel motivasyonun önemi biraz daha ortaya çıkmaktadır. Örgütsel bağlılığı yüksek, işini severek yapan ve dışsal motive faktörlerinden ziyade içsel motivasyonu yüksek bireyler daha çok akışa girecek bu da verimliliklerini artıracaktır. Bu noktada yöneticilerin çalışanlarının içsel motivasyonlarının itici güçlerini oluşturan öğelere biraz daha önem vermeleri çalışmanın yöneticilere önerisidir. Bu noktada yöneticilerin çalışanlarının içsel motivasyonlarının itici güçlerini oluşturan öğelere daha çok önem vermeleri çalışmanın yöneticilere önerisidir.

Kaynakça

Adnan, M., & Gezgin, D. (2016). A Modern Phobia: Prevalence of Nomophobia Among Collage Student.

- Journal of Faculty of Educational Sciences*, 49(1), 141-158.
- Akçakanat, T., Erhan, T., & Uzunbacak, H. H. (2019). Meslek Aşkının İş Tatmini Üzerine Etkisi: Akış Deneyiminin Aracı Rolü. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 2(1), 80-95.
- Al-Mamun, F., Mamun, M. A., Prodhon, M. S., Muktarul, M., Griffiths, M. D., Muhit, M., & Sikder, M. T. (2023). Nomophobia among university students: Prevalence, correlates, and the mediating role of smartphone use between Facebook addiction and nomophobia. *Heliyon*, 9(3).
- Amabile, T. M., Barsage, S. G., Mueller, J. S., & Staw, B. M. (2005). Affect and creativity at work. *Administrative Science Quarterly*, 50, 367-374.
- Anshari, M., Alas, Y., & Sulaiman, E. (2019). Smartphone addictions and nomophobia among youth. *Vulnerable Children and Youth Studies*, 14(3), 242-247.
- Arpacı, İ. (2020). Gender differences in the relationship between problematic internet use and nomophobia. *Current Psychology*, 1(10), 1-10.
- Asakawa, K. (2004). Flow Experience And Autotelic Personality In Japanese College Students: How Do They Experience Challenges In Daily Life? *Journal of Happiness Studies*, 5, 123-154.
- Atalı, Y., & Siyez, D. M. (2023). İş Akışı Deneyimi (Work Flow Experience). *Kariyer Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 6(2), 86-100.
- Aydın, M. K., & Metin, K. U. Ş. (2023). Öğrencilerin Telefonsuz Kalma Korkusunu (Nomofobi) İnceleyen Çalışmaların Sistematik Bir Analizi. *Journal Of Computer And Education Research*, 11(21), 275-296.
- Baker, M., Rudd, R., & Pomeroy, C. (2001). Relationships between critical and creative thinking. *Journal of Southern Agricultural Education Research*, 51(1), 173-188.
- Bakker, A. B. (2008). The work-related flow inventory: Construction and initial validation of the WOLF. *Journal of Vocational Behavior*, 72, 400-414.
- Basadur, M., Pringle, P. & Kirkland, D. (2002), "Crossing Cultures: Training Effects On The Divergent Thinking Attitudes Of Spanish-Speaking South American Managers", *Creativity Research Journal*, 14, 395-408.
- Baştürk, S., & Taştepe, M. (2013). Evren ve Örneklem. S. Baştürk (Dü.) (içinde) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (s. 129-159). Ankara: Vize Yayıncılık.
- Bayram, N. (2010). *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş Amos Uygulamaları*. Bursa: Ezgi Kitapevi
- Beghetto, R. A. (2007). Does creativity have a place in classroom discussions? Prospective teachers' response preferences. *Thinking skills and creativity*, 2(1), 1-9.
- Bekman, M. (2022). Halkla İlişkiler Uygulamalarında Nicel Araştırma Yöntemi: İlişkisel Tarama Modeli. *Meriç Dergisi*, 6(16), 238-258. <https://doi.org/10.54707/meric.1143322>
- Billkay, S. (2020). *Pozitif Psikolojik Sermayenin İlişki Ağ Kurma Yeteneği Üzerindeki Etkisine Nomofobinin Düzenleyici Rolü: Havacılık Sektöründe Bir Araştırma*. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi SBE Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Burucuoğlu, M. (2017). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Nomofobi Düzeyleri Üzerinde Bir Araştırma. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 482-489.
- Byrne, B. M. (2010). *Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, applications, and programming* (2. b.). New York: Taylor and Francis Group.
- Celsi, R. L., Rose, R. L., & Leigh, T. W. (1993). An exploration of high-risk leisure consumption through skydiving. *Journal of consumer research*, 20(1), 1-23.
- Cheever, N. A., Rosen, L. D., Carrier, L. M., & Chavez, A. (2014). Out of sight is not out of mind: The impact of restricting wireless mobile device use on anxiety levels among low, moderate and high users. *Computers in Human Behavior*, 37, 290-297.
- Chilton, G. (2013). Art therapy and flow: A review of the literature and applications. *Art Therapy*, 30(2), 64-70.
- Clarke, S., & Haworth, J. (1994). 'Flow' experience in the daily lives of sixth-form college students. *British Journal of Psychology*, 85(4), 511-523.
- Cseh, G. M., Phillips, L. H., & Pearson, D. G. (2015). Flow, affect and visual creativity. *Cognition and Emotion*, 29(2), 281-291.
- Csikszentmihalyi, M. (1975). *Beyond Boredom and Anxiety*. San Francisco, CA: Jossey-Bass Publishers.
- Csikszentmihalyi, M. (1990). *Flow: The Psychology Of Optimal Experience*. New York: Harper.
- Csikszentmihalyi, M. (2003). *Good Business, Leadership, flow, and the making of meaning*. USA: Penguin Books.
- Csikszentmihalyi, M. (2008). *Flow: The psychology of optimal experience*. New York: HarperCollins.: HarperCollins.
- Csikszentmihalyi, M. (2014). *Flow and the Foundations of Positive Psychology*. New York: Springer.
- Csikszentmihalyi, M. (2020). *Liderlik Akış ve Anlam Yaratma*. (N. Tümay, Çev.) İstanbul: Okyanuz Yayınları
- Engeser, S. and Rheinberg, F. (2008). Flow, performance and moderators of challenge-skill balance. *Motivation and Emotion*, 32, 158-172.
- Erdem, H., Türen, U., & Kalkın, G. (2016). Üniversite Öğrencilerinde Mobil Telefon Yoksunluğu Korkusunun

- (Nomofobi) Akademik Başarıya Etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Dergisi*, 21(3), 923-936.
- etimolojiturkce. (2021). *etmolojiturkce*. (Erişim: 25.11.2021), <https://www.etimolojiturkce.com/arama/yarat%C4%B1c%C4%B1>
- Fabito , B. S., Trillanes, A. O., Bermudez, J. D., Ramirez, E. Q., & Guadana, R. H. (2020). Mediating Flow Theory in PC Game Addiction and Cyberbullying: A Quantitative Study. *In 2020 The 4th International Conference on E-Society, E-Education and E-Technology*, 140-144.
- Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Evaluating Structural Equation Models with Unobservable Variables and Measurement Error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50.
- Gutiérrez-Puertas , L., Márquez-Hernández, V. V., São-Romão-Preto , L., Granados-Gámez , G., Gutiérrez-Puertas , V., & Aguilera-Manrique, G. (2019). Comparative study of nomophobia among Spanish and Portuguese nursing students. *Nurse education in practice*, 34, 79-84.
- Guilford, J. P. (1962). Factors that aid and hinder creativity. *Teachers College Record*, 63(5), 380-392.
- Gürbüz, İ. B., & Özkan, G. (2020). What is Your Level of Nomophobia? An Investigation of Prevalence and Level of Nomophobia Among Young People in Turkey. *Community Mental Health Journal*, 56, 814-822.
- Hair, J. F. (2009). *Multivariate Data Analysis: A Global Perspective*. (7. b.). Upper Saddle River: Prentice Hall.
- Hoffman, D. L., & Novak, T. P. (1996). Marketing in hypermedia computer-mediated environments: Conceptual foundations. *Journal of marketing*, 60(3), 50-68.
- Hu , H., Zhang , G., Yang , X., Zhang , H., & Lei, L. (2022). Online Gaming Addiction and Depressive Symptoms Among Game Players Of The Glory Of The King In China: The Mediating Role Of Affect Balance and The Moderating Role Of Flow Experience. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 1-14.
- Jackson, S. A., & Eklund, R. C. (2002). Assessing flow in physical activity: The flow state scale–2 and dispositional flow scale–2. *Journal of sport and exercise psychology*, 24(2), 133-150.
- Kanbay, Y., Akçam, A., Özbay, S. Ç., & Özbay, Ö. (2022). Developing Fırat Nomophobia Scale and investigating its psychometric properties. *Perspectives in Psychiatric Care*, 58(4), 2534-2541.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kılış, S. (2016). Cronbach'ın alfa güvenilirlik katsayısı. *Journal of Mood Disorders*, 6(1), 47-48.
- King , A. S., Valença , A. M., & Nardi, A. E. (2010). Nomophobia: the mobile phone in panic disorder with agoraphobia: reducing phobias or worsening of dependence?. *Cognitive and Behavioral neurology*, 23(1), 52-54.
- King , A., Valenç, A. M., Silva, A. C., Sancassiani, F., Machado, S., & Nardi, A. E. (2014). “Nomophobia”: Impact of Cell Phone Use Interfering with Symptoms and Emotions of Individuals with Panic Disorder Compared with a Control Group. *Clinical Practice & Epidemiology in Mental Health*, 10, 28-35.
- Kuo, T. H., & Ho, L. A. (2010). Individual difference and job performance: The relationships among personal factors, job characteristics, flow experience, and service quality. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 38(4), 531-552.
- Lee, K. H. (2005). The Relationship between Creative Thinking Ability and Creative Personality of Preschoolers. *International Education Journal*, 6(2), 194-199.
- Marsh , H. W., & Jackson, S. A. (1999). Flow experience in sport: Construct validation of multidimensional, hierarchical state and trait responses. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(4), 343-371.
- Martins, E. C., & Terblanche, F. (tarih yok). Building Organisational Culture That Stimulates Creativity And Innovation. *European Journal of Innovation Management*, 6(1), 64-74.
- Meydan , C. H., & Şeşen, H. (2011). *Yapısal eşitlik modellemesi ve AMOS uygulamaları*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- MOBİSAD. (2023). *Mobil İletişim Sektörü Raporu* . İstanbul: MOBİSAD.
- Moneta, G. B. (2012). On the measurement and conceptualization of flow. In *Advances in flow research*. G. Moneta içinde, *On the measurement and conceptualization of flow*. In *Advances in flow research* (s. 23-50). New York: Springer.
- Mostafa, M. M., & El-Masry, A. (2008). Perceived Barriers To Organizational Creativity: A Cross-Cultural Study Of British And Egyptian Future Marketing Managers. *Cross Cultural Management*, 15(1), 81-93.
- Özaşkın, A. G., & Bacanak, A. (2016). Eğitimde Yaratıcılık Çalışmaları: Neler Biliyoruz? *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5, 212-226.
- Özbay, S. Ç., Özbay, Ö., Akçam, A., & Kanbay, Y. (2023). Evaluation of factors strongly associated with nomophobia using structural equation modelling: A cross-sectional study. *Archives of psychiatric nursing*, 44, 69-75.
- Özdamar, K. (1999). *Paket Programlar İle İstatistiksel Veri*

Analizi 1. Eskişehir: Kaan Kitapevi.

- Özerbaş, M. A. (2011). Yaratıcı Düşünme ve Öğrenme Ortamının Akademik Başarı ve Bilgilerin Kalıcılığına Etkisi. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(3), 675-705.
- Özgenel, M., & Çetin, M. (2017). Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 46, 113-132.
- Park, J. (2017). How can we Develop Students' Creativity?: Redesigning a Creativity Program based on Flow Theory. *Journal of Practical Engineering Education*, 9(2), 91-98.
- Pavithra, M. B., Madhukumar, S., & TS, M. (2015). A study on nomophobia-mobile phone dependence, among students of a medical college in Bangalore. 6(3), 340-344. *National Journal of community medicine*, 340-344.
- Pelet, J. É., Ettis, S., & Cowart, K. (2017). Optimal experience of flow enhanced by telepresence: Evidence from social media use. *Information & Management*, 54(1), 115-128.
- Perry-Smith, J. E., & Shalley, C. E. (2003). The social side of creativity: A static and dynamic social network perspective. *Academy of management review*, 28(1), 89-106.
- Rasulzada, F., & Dackert, I. (2009). Organizational Creativity and Innovation in Relation to Psychological Well-Being and Organizational Factors. *Creativity Research Journal*, 2(3), 191-198.
- Raykov, T., & Marcoulides, G. A. (2006). On Multilevel Model Reliability Estimation From the Perspective of Structural Equation Modeling, Structural Equation Modeling. *A Multidisciplinary Journal*, 130-141. doi:DOI: 10.1207/s15328007sem1301_7
- Rice, G. (2006). Individual Values, Organizational Context, and Self-Perceptions of Employee Creativity: Evidence from Egyptian Organizations. *Journal of Business Research*, 59, 233-241.
- Rodríguez-García, A. M., Moreno-Guerrero, A. J., & Belmonte, J. L. (2020). Nomophobia: An individual's growing fear of being without a smartphone—a systematic literature review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(2), 1-19.
- Schutte, N. S., & Malouff, J. M. (2020). Connections between curiosity, flow and creativity. *Personality and Individual Differences*, 152.
- Shahzad, U., Shahzad, H., Anwer, N., Khader, Y., Mnan, F., Akhtar, S. & Akhtar, H. (2021). Prevalence of Nomophobia in students due to COVID-19 pandemic in Pakistan.
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2010). *A beginner's guide to structural equation modeling* (3. b.). New York: NY: Routledge.
- Sırakaya, M. (2018). Ön Lisans Öğrencilerinin Nomofobi Düzeylerinin Akıllı Telefon Kullanım Durumlarına Göre İncelenmesi. *Mersin University Journal of the Faculty of Education*, 14(2), 714-727.
- Sharma, N., Sharma, P., Sharma, N., & Wavare, R. R. (2015). Rising concern of nomophobia amongst Indian medical students.
- Suhr, D. D. (2006). *Exploratory or confirmatory factor analysis?* (pp. 1-17). In Cary: SAS Institute.
- Swann, C., Piggott, D., Schweickle, M., & Vella, S. A. (2018). A review of scientific progress in flow in sport and exercise: normal science, crisis, and a progressive shift. *Journal of Applied Sport Psychology*, 30(3), 249-271.
- Şahin, F., & Karahan, M. O. (2021). Akış Deneyiminin Mobil Oyun Bağımlılığı ve Kişisel Davranış Üzerindeki Etkisi: Ağızdan Ağıza Pazarlama Kapsamında Bir İnceleme. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 1314-1331.
- Tabachnick, & Fidell. (2013). *Using Multivariate Statistics*. Tabachnick, G. Barbara, Fidell, & S. Linda. içinde Boston: Pearson.
- Taşlıyan, M., Karakuş, F. N., & Çakıroğlu, Z. (2021). Dijital Bağımlılık ile Yaratıcı Düşünme Eğilimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*, 13(25), 503-517.
- Taylor, I. A. (1959). *The nature of the creative process. I. P. Creativity*. (In): New York: NY: Hasting House.
- TDK. (2021). *TDK*. (Erişim: 05.04.2021), <https://sozluk.gov.tr/>
- Thummakul, D., Kaeodumkoeng, K., Prasertsin, U., Sinjindawong, S., & Makmee, P. (2012). The development of happy workplace index. *International Journal of Business and Management Studies*, 1(2), 527-536.
- Varışlı, N., & Bayar, M. (2023). Akademisyenlerde İş Tatmini ve Örgütsel Yaratıcılık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 246-261.
- Wahyuni, S. (2022). Nomophobia (No MOBILE PHONE PHOBIA) Among Medical Students: A Literature Review. *International Journal of Engineering, Science and Information Technology*, 2(3), 48-51.
- Xu, J., Chen, S., Wang, D., Jiang, Y., Hao, M., Du, G., ... & Liu, K. (2018). A microfluidic chip with double-slit arrays for enhanced capture of single cells. *Micromachines*, 9(4), 157.
- Yaşın, T. (2016). *Kişilik Özellikleri ve Psikolojik*

- Sermayenin Psikolojik İyi Oluş, Akış Deneyimi, İş Tatmini ve Çalışan Performansına Etkisi.* . Ankara: Başkent Üniversitesi. Yayınlanmış Doktora Tezi.
- Yeşiltaş, M. D., Yalçın, A., & Yılmaz, S. (2023). The Effect Of Authentic Leadership On Flow At Work: The Role Of Psychological Climate. *Sayıştay Dergisi*, 34(128), 43-71.
- Yıldırım, C. (2014). *Exploring the dimensions of nomophobia: Developing and validating a questionnaire using mixed methods research (Order No. 1567249)*. Iowa: Iowa State University - Master of Science.
- Yıldırım , C., & Correia, A. P. (2015). Exploring the dimensions of nomophobia: Development and validation of a self-reported questionnaire. *Computers in Human Behavior*, 49, 130-137.
- Yıldırım , C., Sumuer , E., Adnan , M., & Yıldırım, S. (2016). A growing fear: Prevalence of nomophobia among Turkish college students. *Information Development*, 32(5), 1322-1331.
- Yücenur , G. N., Demirel , N. Ç., Ceylan, C., & Demirel, T. (2011). Hizmet Değerinin Müşterilerin Davranışsal Niyetleri Üzerindeki Etkisinin Yapısal Eşitlik Modeli İle Ölçülmesi. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 12(1), 156-168.
- Yükseköğretim Kurumu. (2022). *Yükseköğretim Kurumu*. (Erişim: 10.03.2022), yok.gov.tr: <https://www.yok.gov.tr/universiteler/universitelerimiz>
- Yükseköğretim Kurumu (2024). Yükseköğretimde Yeni İstatistikler, yok.gov.tr.
- Zubair , A., & Kamal, A. (2015). Authentic leadership and creativity: mediating role of work-related flow and psychological capital. *Journal of Behavioural Sciences*, 25(1), 1

Extended Summary

For individuals who spend most of their time at work, workplace happiness is an important part of their personal happiness. According to Kjerulf (2015), enjoying one's job, having responsibilities, being able to have fun with colleagues, having no motivation problems and being energetic are among the factors that determine workplace happiness. Csikszentmihalyi, who has important works on happiness, is also considered the father of the concept of flow. While the flow experience, which he defines as "the process of being fully involved in life" (Csikszentmihalyi, 2020), affects the success of the performance, it is also closely related to happiness. Being an academician has a more complex structure than other professions due to the lack of the concept of overtime, having to deal with many places and jobs at the same time, and multiple roles. In this process, academics can encounter challenges, find creative solutions while solving problems, and progress towards continuous learning and development. An ideal state of flow can be defined as an experience that makes you lose track of time, keeps motivation high, and gives you a sense of accomplishment. However, this experience can only occur when it is compatible with the nature of the job and academic goals.

The concept of nomophobia, also known as mobile phone deprivation, has been frequently mentioned in the literature lately. In our country, nomophobia research has been mostly conducted on students (Adnan and Gezin, 2016; Erdem et al., 2016; Burucuoğlu, 2017; Sirakaya, 2018). When the international literature was examined, similar results were seen, and it was observed that the most researched group on the effect of the concept of nomophobia was students, especially medical students (Sharma et al., 2015; Anshari et al., 2016; Gutiérrez et al., 2019; Wahyuni, 2022). Based on this information, the aim of the study is to determine the effect of flow experience on creative thinking and nomophobia and the effect of nomophobia on creative thinking. In this context, the main importance of the study is; If nomophobia, which disrupts a person's motivational state, and flow, defined as a state of full motivation, are examined together and their effect on creative thinking is determined; In this context, the importance of the study is to determine the effect of nomophobia, which disrupts the motivated state of the person, and flow, which is defined as a state of full motivation, on creative thinking by examining them together. Thus, both increasing the flow levels and examining the negative effects of nomophobia will enable a different perspective on academics. It is thought that the lack of a study examining the effects of these variables in the literature review will fill a gap in order to better understand the concepts.

The study was conducted using the correlation scanning model. The sample of the research consists of 492 academicians working at state universities operating in Istanbul. Data were collected using the survey technique. To measure flow experience, the Flow Scale, developed by Bakker (2008) and adapted into Turkish by Yaşın (2016), was used. The scale consists of 13 items and has 3 subscales (engagement in work, enjoyment of work, intrinsic

motivation). It was developed by Yıldırım and Correia (2015) to measure the nomophobic levels of the participants and was used by Yıldırım et al. (2016) adapted to Turkish, the Nomophobia Scale was used. Scale items were examined in 4 sub-dimensions. "Marmara Creative Thinking Tendencies Scale" developed by Özgenel and Çetin (2007) was used to measure the creative thinking skills of the participants. Reliability analyzes in the study were conducted using the Croanbach Alpha value. As the Croanbach Alpha value approaches 1, the reliability of the measurement increases (Kılış, 2016, p. 47). Since the Croanbach Alpha values of all scales used in the research were in the range of (.85< α <1.00), all scales were evaluated at a high level of reliability (Özdamar, 1999). Analyzes were made to test the hypotheses. The analyzes were made using the Structural Equation Model. According to the results of SEM, it was determined that workflow experience significantly and positively affected the level of creative thinking ($\beta = .440, p < 0.05$). It was determined that the level of nomophobia did not statistically affect the workflow experience ($\beta = -.013, p > 0.05$). Finally, it was determined that the level of nomophobia significantly and negatively affected the level of creative thinking ($\beta = -.146, p < 0.05$).

This study made important contributions to the literature. One of them is that although flow experience, which has been studied for a long time, has been included in many areas, there has not been enough work on workflow. By investigating the effects of the flow concept on academics, the concept has been made more comprehensive and the flow experience has been looked at from a different perspective, paving the way for new studies in this field. The result that flow experience positively affects creative thinking was tested for the first time in the academy and as a result, it was revealed that flow experience positively affects creative thinking. The concepts of nomophobia and creative thinking were compared for the first time, and it was concluded that nomophobia negatively affects creative thinking, and the concept was developed by adding a new one to the negative consequences of nomophobia.